Analyysi

Kiihdyttävätkö lisääntyvät puolustusmenot euroalueen kasvua?

Kansainvälinen talous, Rahapolitiikka | 12.09.2025 |

Lauri Vilmi, Jaakko Nelimarkka, Markku Lehmus

KIRJOITTAJAT

Lauri Vilmi
Vanhempi neuvonantaja

Jaakko Nelimarkka
Vanhempi ekonomisti

Markku Lehmus
Toimistopäällikkö

Puolustusmenojen odotetaan kasvavan merkittävästi euroalueella lähivuosien aikana. Tähän mennessä euroalueen puolustusmenot ovat olleet luonteeltaan pääosin kulutusmenoja kuten henkilöstökuluja. Jos nyt tehtävät menolisäykset ovat samankaltaisia, niiden kasvuvaikutukset jäänevät väliaikaisiksi ja yksittäisiä teollisuuden toimialoja tukeviksi. Kokonaistaloudellisten vaikutusten suuruuteen vaikuttavat kuitenkin mm. hankintojen kotimaisuusaste ja se, miten menot kohdentuvat. Menojen kohdentuminen investointeihin ja T&K-toimintaan parantaisi talouskasvua. Maltillisten talousvaikutusten vuoksi puolustusmenojen lisäys – ilman sopeutustoimia – johtaa myös julkisen velan kasvuun. Inflaatiovaikutukset jäävät sen sijaan maltillisiksi.

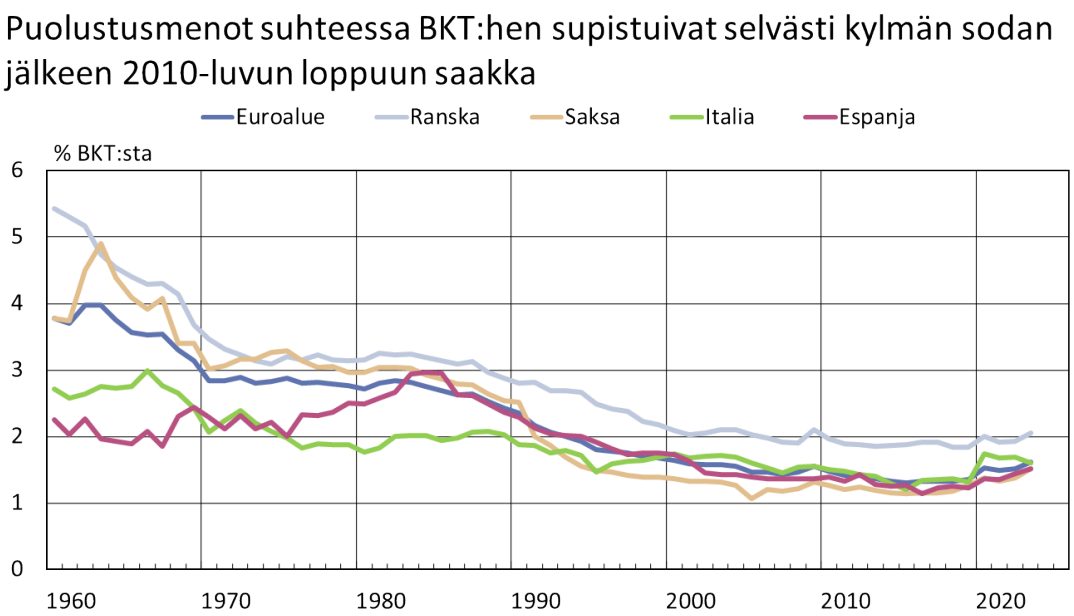

Euroalueen puolustusmenot voimakkaassa kasvussa

Venäjän hyökkäyssodan myötä Euroopassa on syntynyt tarve puolustuksen vahvistamiselle. Eri analyysien (esimerkiksi Burilkov ym. 2025) mukaan turvallisuuden parantaminen vaatisi huomattavaa puolustusinvestointien kiihdyttämistä ja puolustusteollisuuden kehittämistä. Naton kesäkuun 2025 huippukokouksessa esitettiin puolustusmenojen tavoitteeksi 3,5 %:a suhteessa BKT:hen vuoteen 2035 mennessä. Lisäksi puolustusta tukeville infrastruktuurihankkeille päätettiin asettaa tavoitteeksi 1,5 %:a suhteessa BKT:hen. Lähtökohtaisesti kasvavat puolustusmenot tulisi kohdentaa siten, että ne parantavat alueen turvallisuutta tehokkaimmalla mahdollisella tavalla.[1] Turvallisuuden vahvistamisen lisäksi puolustusmenoilla, kuten muillakin merkittävillä julkisilla menolisäyksillä, on kansantaloudellisia vaikutuksia, joita analysoidaan tarkemmin tässä artikkelissa.

Puolustusmenot suhteessa BKT:hen ehtivät vuoteen 2020 mennessä pienentyä euroalueen maissa 1980-luvun alun noin 3 prosentista vain noin 1,5 prosentin tuntumaan (kuvio 1).[2] Puolustusmenot supistuivat merkittävästi Saksojen yhdistymisen ja kylmän sodan päättymisen jälkeen.[3] Myös Yhdysvalloissa puolustusmenot supistuivat vastaavana aikana noin 6 prosentista reiluun 3 prosenttiin. Globaalissa vertailussa vuoden 2008 finanssikriisin jälkeinen puolustusmenojen kehitys on ollut Euroopassa vakaata. Samalla Aasian puolustusmenojen kasvu on ollut merkittävää. Euroopan osuus maailman puolustusmenoista oli vuonna 2024 samalla tasolla kuin vuonna 2008 (18 %), kun Aasian osuus globaaleista puolustusmenoista on kasvanut samalla aikavälillä 17 prosentista 25 prosenttiin (IISS 2024). Yhdysvaltojen osuus on puolestaan pienentynyt noin 40 prosenttiin aikaisemmasta 50 prosentista.[4]

Kuvio 1.

Kuvion luvut eroavat hieman NATOn puolustusmenojen määrittelemisestä esimerkiksi puolustushallinnon eläkemenojen ja hankintojen ajoittumisen suhteen.
Lähde: Maailmanpankki. 42692@Chart15
© Suomen Pankki 12.9.2025

Puolustusmenot ovat jälleen kasvaneet Euroopassa vuodesta 2022 alkaen, mutta erityisesti vuosien 2024 ja 2025 aikana puolustusmenoihin on odotettavissa lisäyksiä. Nämä johtuvat sekä maiden oman puolustuskyvykkyyden vahvistamisesta että Ukrainan tukemisen vuoksi kasvaneesta tarpeesta täydentää omia varastoja. Euroopan puolustusviraston EDAn alustavien tilastojen mukaan puolustusmenot EU-maissa kasvoivat reaalisesti vuonna 2024 yli 15 % (EDA 2024). Vuonna 2024 puolustusmenot olivat noin 35 % korkeammat kuin vuonna 2021. Puolustusinvestoinnit, eli käytännössä puolustusvälinehankinnat, ovat vuodesta 2021 liki kaksinkertaistuneet. Niin ikään Kielin IfW-instituutin keräämien tuoreiden tietojen mukaan (Wolff ym. 2025) Puolan, Saksan ja Ison-Britannian puolustushankinnat ovat olleet suuria myös vuoden 2025 aikana.

Puolustusmenojen lisäämistä on tukenut myös EU:n ReArm Europe -suunnitelma. EU on kehottanut jäsenmaitaan nostamaan puolustusbudjettejaan ja aktivoimaan kasvu- ja vakaussopimuksen ns. kansallisen poikkeuslausekkeen. Tämä mahdollistaa puolustusmenojen kasvattamisen jäsenmaissa jopa 1,5 prosenttiyksiköllä suhteessa BKT:hen ilman, että se automaattisesti rikkoisi EU:n finanssipoliittisia sääntöjä ja johtaisi liiallisen alijäämän menettelyyn. Poikkeuslauseke on näillä näkymin voimassa neljän vuoden ajan.

Euroopan omaa puolustusteollisuutta ja riippuvuuden vähentämistä ulkopuolisista toimittajista on tuettu myös EU:n uudella 150 mrd. euron Security Action for Europe (SAFE) -rahoitusvälineellä.

Se rahoittaa jäsenvaltioiden ja Ukrainan asehankintoja, jos aseista tuotetaan vähintään 65 % EU:ssa, ETA/EFTA-maissa tai Ukrainassa. SAFE perustuu lainamuotoiseen rahoitukseen: Euroopan komissio laskee liikkeeseen EU-velkakirjoja ja lainaa ne edelleen jäsenvaltioille. Rahoituksen käyttöä seurataan kuuden kuukauden välein. Koska puolustuksen vahvistaminen nähdään erittäin kiireellisenä, alkuvaiheessa jäsenmaat voivat hakea rahoitusta myös omiin hankintoihin. Jatkossa rahoitusta on kuitenkin tarkoitus myöntää pääasiassa jäsenmaiden yhteishankintoihin, joilla pyritään saavuttamaan mittakaavaetuja ja vähentämään Euroopan puolustusjärjestelmien hajanaisuutta.[5]

Puolustuksen kohentaminen on ollut esillä erityisesti suurimmassa euroalueen jäsenmaassa Saksassa, jossa on päätetty merkittävistä lisäinvestoinneista puolustukseen. Saksa saavutti viime vuonna puolustusmenoissa NATOn aikaisemman suosituksen mukaisen tavoitteen eli 2 % suhteessa BKT:hen. Saksan perustuslakia on muutettu finanssipolitiikan sääntöjen osalta siten, että puolustukseen on käytettävissä kumulatiivisesti 2030-luvun puoliväliin menneessä jopa 500 mrd. euroa enemmän kuin ilman uudistuksia.[6] Kokonaistuotantoon suhteutettuna ja kymmenelle vuodelle jaettuna tämä tarkoittaisi Saksan puolustusmenoihin reilun 1 prosenttiyksikön vuotuista lisäystä suhteessa BKT:hen.

Puolustusmenojen kerroinvaikutus todennäköisesti maltillinen

Puolustusmenot ovat myös osa finanssipolitiikkaa, ja niiden muutoksilla on taloudellisia vaikutuksia. Taloustieteessä finanssipolitiikan tehokkuus riippuu ns. kerroinvaikutuksesta eli suorien ja välillisten vaikutusten summasta. Sen suuruutta mitataan tyypillisesti finanssipolitiikan kertoimella, joka kuvaa sitä, kuinka paljon BKT muuttuu julkisten menojen muutoksen vuoksi jonakin ajanjaksona. Artikkelissa keskitytään tarkastelemaan pitkän aikavälin kumulatiivista kerrointa, joka kuvaa parhaiten sitä, kuinka paljon kokonaistuotanto kasvaa yli ajan suhteessa käytettyihin menoihin.[7]

Alle yhden suuruinen kumulatiivinen kerroin tarkoittaa, että jokainen julkisiin menoihin käytetty euro kasvattaa kokonaistuotantoa yli ajan vähemmän kuin yhden euron. Tällöin julkinen menolisäys voi kohdistua osittain tuontituotteisiin tai syrjäyttää yksityistä kysyntää (engl. *crowding out*). Julkinen sektori siis kilpailee samoista resursseista yksityisen sektorin kanssa, mikä voi nostaa hintoja ja korkoja sekä siirtää tuotannontekijöitä pois yksityisestä tuotannosta. Jos kerroin on yli yhden, kokonaistuotanto kasvaa euromääräisesti enemmän kuin julkisesti käytetty euro. Julkiset menot käynnistävät tällöin positiivisia kerroinvaikutuksia (engl. *crowding in*), eli yksityiset investoinnit tai kulutus voivat lisääntyä, mikä vahvistaa alkuperäisiä finanssipolitiikan

suoria vaikutuksia.

Sotilasmenojen muutosten finanssipoliittisten kertoimien analyysit ovat koskeneet usein Yhdysvaltoja, ja niissä kertoimen on tyypillisesti havaittu olevan alle yhden (Ramey 2011, 2016, 2019). Esimerkiksi Ramey ja Zubairy (2019) toteavat tyypillisen sotilasmenoihin liittyvän kertoimen olevan 0,5–0,8. Näiden tutkimusten mukaan julkisten puolustusmenojen lisäys siis yleensä syrjäyttää yksityistä kysyntää. Kokonaisuudessaan tutkimuskonsensus kallistuu siihen, että keskimääräiset finanssipoliittiset kertoimet ovat alle yhden.

Kirjallisuudessa on kuitenkin löydetty myös yhden tuntumassa tai hieman yli yhden olevia finanssipolitiikan kertoimia. Fisherin ja Petersin (2011) sekä Ben Zeevin ja Pappan (2017) mukaan keskimääräiset, puolustusmenoihin liittyvät kertoimet eivät eroaisi tilastollisesti yhdestä. Niin talouden syvissä taantumissa kuin rahapolitiikan nollakorkorajalla on havaittu tätä korkeampia, noin 1,5:n suuruisia lyhyen aikavälin kertoimia (Auerbach ja Gorodnichenko 2012; Ramey ja Zubairy 2018).[8] Pysyvien ja esimerkiksi toisen maailmansodan aikaisten erittäin suurten menolisäysten kerroin voi niin ikään olla korkeampi.[9]

Finanssipolitiikan kertoimiin vaikuttaa myös menojen rahoitustapa. Menolisäysten rahoittaminen suoraan verojen korotuksilla heikentää elvyttävää vaikutusta, kun taas sallimalla velkatason nousta voidaan lyhyellä aikavälillä voimistaa menolisäyksen elvyttävää vaikutusta. Toisaalta taas velkarahoitteinen menolisäys aiheuttaa pidemmällä aikavälillä mahdollisia haasteita velkakestävyydelle, mikä saattaa nostaa pitkiä korkoja ja rahoituskustannuksia jo toimeenpanovaiheessa. On myös näyttöä, joka viittaa siihen, että menokertoimet ovat pieniä tai jopa negatiivisia julkisen velan ollessa erityisen suuri (Ramey 2019).

Tutkimusnäytön perusteella Euroopassa nyt tehtävien puolustusmenolisäysten kertoimet jäävät todennäköisesti pienemmiksi kuin korkeimmat Yhdysvalloissa havaitut kertoimet. Puolustusvälinehankintojen kotimaisuusaste on Yhdysvalloissa suurempi kuin Euroopassa.[10] Euroalueen talous ei tällä hetkellä ole taantumassa eikä rahapolitiikka ole nollakorkorajalla. Menolisäykset eivät myöskään ole suuruudeltaan maailmansodan aikaisiin verrattavia.

Parhaimmillaan puolustusmenojen vaikutukset talouteen voivat kuitenkin olla pidemmällä aikavälillä tavanomaisia arvioita suuremmat. Positiivisimmissa arvioissa finanssipoliittisen kertoimen on havaittu nousevan Yhdysvalloissa jopa yli kahden, jos sotilasmenot ovat tukeneet yksityistä tutkimus- ja kehitystoimintaa (T&K) ja lisänneen innovointia (Gross ja Sampat 2023; Moretti ym. 2025; Antolin-Diaz ja Surico 2025).[11] Sota-aika ja siihen liittyvät kapasiteettirajoitteet saattavat kasvattaa tämän lisäksi kannustimia innovointiin.[12] Toisaalta puolustusmenojen lisäämiseen voi liittyä alkuvaiheessa tuotannon kasvua hidastavia kitkoja, kun

talouden allokaatio on keskittynyt muiden kuin puolustustarvikkeiden tuotantoon (Antonova ym. 2025).

Tutkimuskirjallisuuden havainnoista huolimatta on hyvä huomioida, että innovointia tukevat vaikutukset eivät ole automaattisia seurauksia puolustusmenojen kasvusta. Ne edellyttävät menojen kohdentumista investointeihin tai uutta teknologiaa hyödyntäviin tuotteisiin, kun taas kulutustyyppiset menot tuskin tuottavat vastaavaa dynamiikkaa. Esimerkiksi Antolin-Diazin ja Suricon (2025) mittaamat suuret kerroinvaikutukset näyttävät perustuvan maailmansotien ja Korean sodan poikkeuksellisen suurten julkisten menolisäysten seurauksiin, jolloin tehtyjen muutosten olisi oltava paitsi riittävän suuria myös pitkäkestoisia positiivisten ulkoisvaikutusten syntymiseksi.[13] On myös syytä huomioida, että sotien vaikutukset voivat erota puhtaasta puolustusmenojen kasvun vaikutuksesta, sillä sodat itsessään ovat mm. lisänneet työvoiman osallistumisasteita, poistaneet osan väestöstä työn tarjonnasta asepalvelukseen, muuttaneet kysyntää esimerkiksi säännöstelyn kautta sekä kiihdyttäneet jo itsessään innovointia.[14]

Positiivisten pitkän ajan tuottavuusvaikutusten syntyminen Euroopassa, samaan tapaan kuin edellä mainituissa tutkimuksissa, vaatisi myös yksityisen sektorin kykyä reagoida ja hyödyntää kasvaneet panostukset teknologiseen kehitykseen. Tämä edellyttäisi nykyistä toimivampaa innovaatioekosysteemiä, jonka voisivat muodostaa dynaamiset ja laajat EU:n sisämarkkinat. Puolustusmenojen laajempi koordinointi EU:n sisällä voisi tuoda tarvittavia skaalaetuja uusien teknologioiden kehittämiseksi. Puolustusmenojen lisäyksen tuomat tuotannon skaalaedut, tuotekehitysinvestointien ulkoisvaikutukset muihin yrityksiin ja siviilituotteisiin sekä tekemällä oppiminen voisivatkin lisätä tuottavuushyötyjä (Ilzetzki 2025).

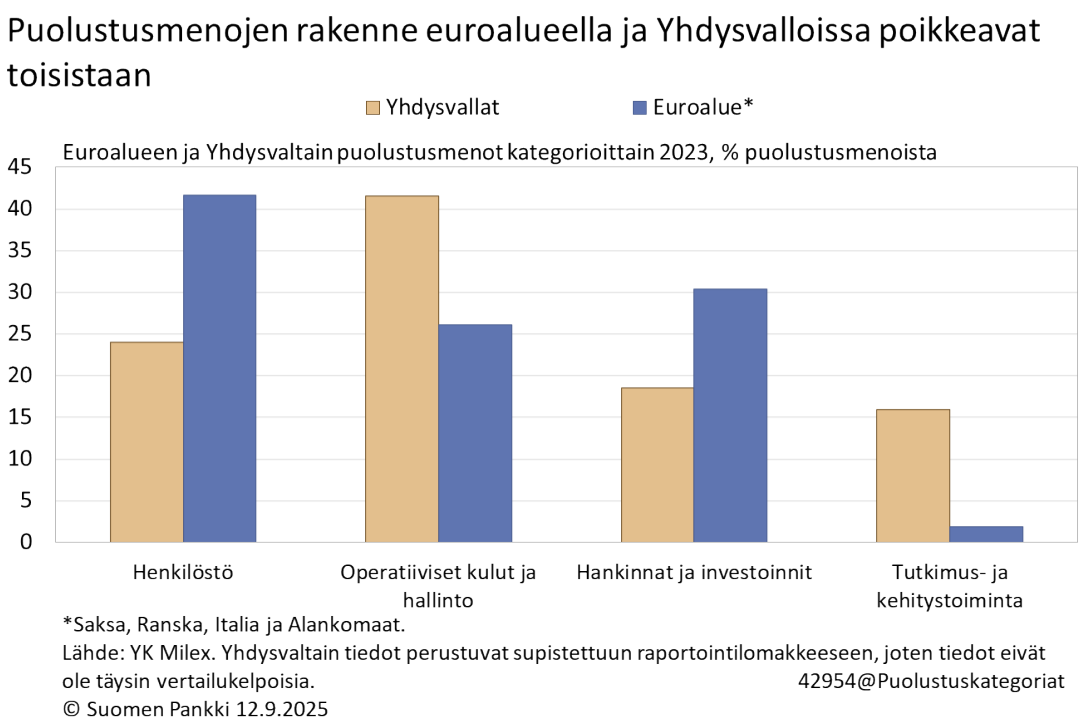
Suurempi T&K-osuus ja hankintojen kotimaisuusaste vahvistaisivat puolustusmenojen talousvaikutuksia

Suurin osa Euroopan maiden puolustusmenoista on ennemminkin puolustukseen liittyvää kulutusta kuin tuotantokapasiteettia kasvattavia investointeja. Kasvavien puolustusmenojen pidemmän aikavälin talousvaikutukset voivat näin ollen jäädä maltillisiksi. Toisaalta puolustusmenojen olennaisin tarkoitus on turvallisuuden lisääminen, ei mahdollisimman suurten taloudellisten vaikutusten synnyttäminen.

Euroopan nykyiset puolustusmenot koostuvat pitkälti henkilöstökuluista, jotka olivat euroalueella vielä vuonna 2023 keskimäärin lähes puolet kaikista puolustusmenoista (kuvio 2). Nämä yhdessä hallinnollisten ja operatiivisten kulujen kanssa muodostavat suurimman menoerän, noin 70 % kokonaismenoista.

Varsinaiset puolustushankinnat muodostavat vain noin 30 % puolustusmenoista, ja talouden pitkän aikavälin kasvupotentiaalin kannalta tärkeät T&K-menot ovat tähän saakka edustaneet euroalueella vain hyvin pientä osaa kokonaismenoista, alle 5 %:a. Yhdysvaltojen puolustusmenoissa sen sijaan korostuvat T&K-menot, jotka muodostavat noin 15 % puolustusmenoista (kuvio 2). Tosin luvut eivät välttämättä ole täysin vertailukelpoisia.[15]

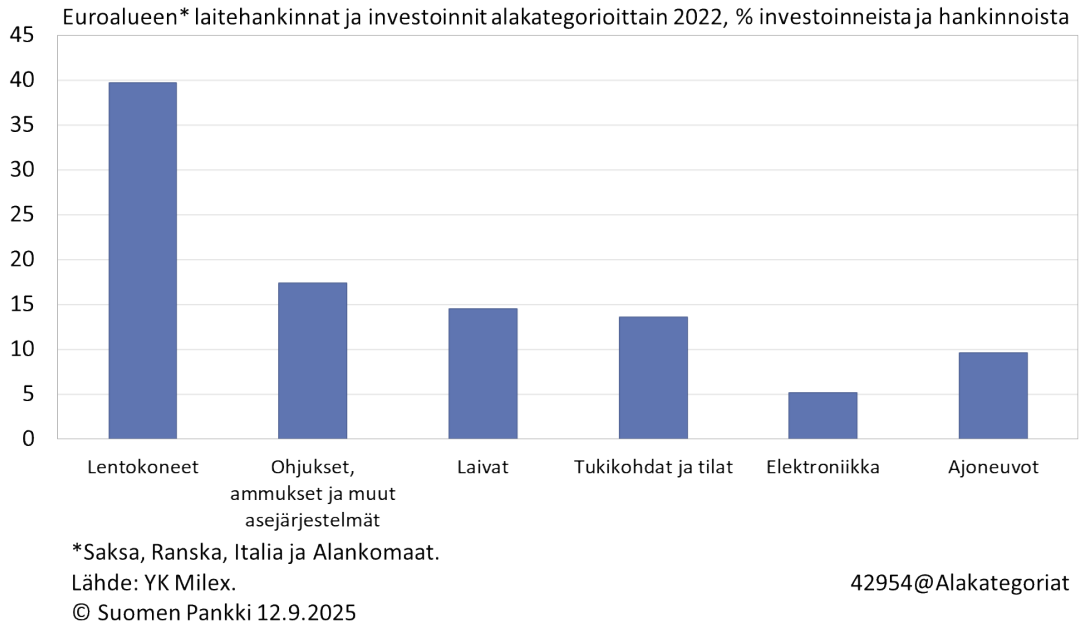
Kuvio 2.

Puolustusvälineiden hankinnat keskittyivät euroalueella olemassa oleviin asejärjestelmiin, kuten lentokoneisiin, laivoihin ja ajoneuvoihin (kuvio 3). Vielä vuonna 2022 ne muodostivat lähes 60 % euroalueen hankinta- ja rakennusmenoista.[16] Sen sijaan uudempiin asejärjestelmiin, kuten elektroniikkaan, kohdistui vain pieni osa investoinneista ja huomattavasti alhaisempi osuus kuin Yhdysvalloissa, joissa suurempien puolustusmenojen vuoksi myös volyymi oli merkittävästi suurempi. Investointien yksipuolisuus voi osittain selittää T&K-toiminnan pientä osuutta puolustusmenoista Euroopassa.

Kuvio 3.

Euroopan hankinnat keskittyneet perinteisiin asejärjestelmiin

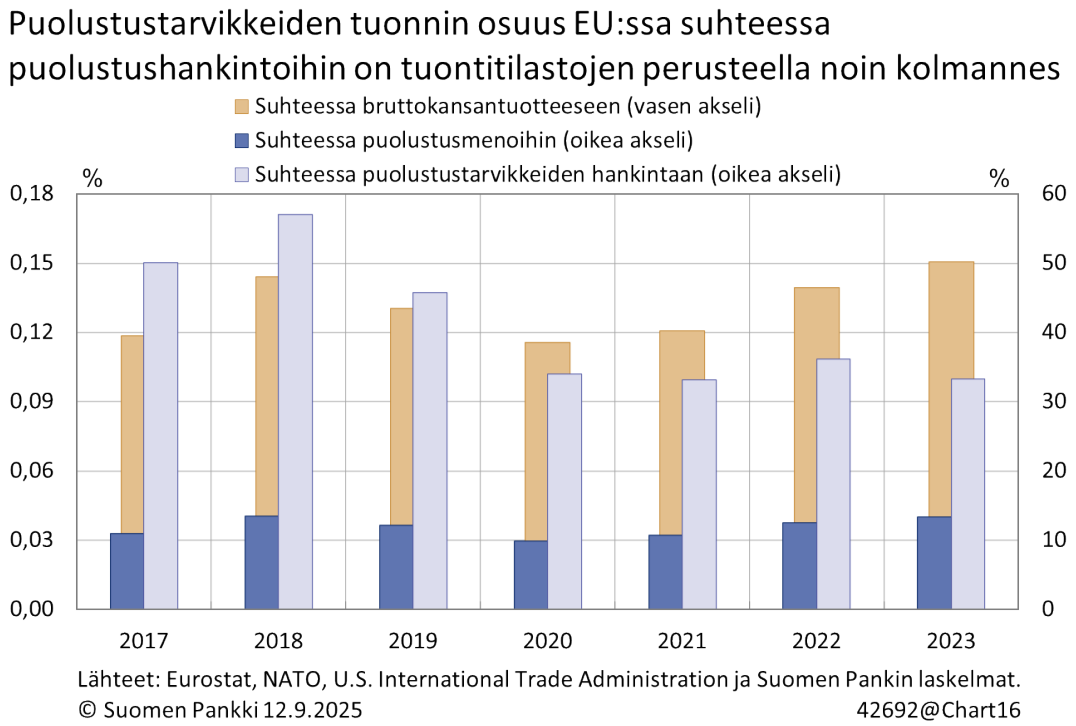
Talousvaikutusten kannalta toinen oleellinen tekijä on hankintojen kotimaisuusaste.[17] Mitä suurempi osa hankinnoista tuotetaan kotimaassa, sitä enemmän positiivisia kerrannaisvaikutuksia syntyy esimerkiksi työllisyyden ja tulojen kasvun kautta. Kotimaisella tuotannolla saattaa olla myös positiivisia läikkymisvaikutuksia, jotka kiihdyttävät T&K-toimintaa ja edelleen tuottavuuskasvua koko taloudessa (Ilzetzki 2025). Toisaalta voi olla perusteltua myös hankkia osa asejärjestelmistä ulkomailta.[18]

Vielä vuosina 2022–2023 euroalueen puolustusmenojen talouskasvua nopeuttavien vaikutusten arvioidaan valuneen suuresti myös Yhdysvaltoihin, josta puolustusvälineitä hankittiin aiempaa enemmän (EDA 2024). Toisaalta Euroopassa tehdyt puolustusinvestoinnit ovat viime aikoina kohdistuneet laivoihin, lentokoneisiin ja ajoneuvoihin (kuvio 3), joissa kotimainen teollisuustuotanto on vahvaa. Esimerkiksi Saksan puolustusvoimien viimeaikaisista hankinnoista suuri osa on tähän mennessä hankittu EU-alueelta Kielin maailmantalouden instituutin IfW:n keräämien tuoreiden tietojen mukaan (Wolff ym. 2025).

Hankintojen tuontiosuuksista on Euroopassa hyvin vaihtelevia arvioita. Tuontiosuuksista ei ole saatavilla tarkkaa tilastotietoa, sillä puolustustoimialaa tai toisaalta sotilaskäyttöön tarkoitettujen välineiden tuotantoa tai tuontia ei tilastoida erikseen. Suorien hankintojen lisäksi tuontiosuuksia voivat kasvattaa puolustustarvikkeiden valmistukseen tarvittavien välituotteiden hankinta.

Mejino-López ja Wolff (2024b) arvioivat tuontiosuuden EU:n ulkopuolelta olevan melko pieni ja selvästi alle 50 % koko puolustushankinnoista. Toisaalta Euroopan komissio (2024a), International Institute for Strategic Studies (IISS 2024) ja Draghi (2024) ovat esittäneet huomattavasti suurempia osuuksia.[19]

Kuvio 4.

Eurostatin tuontitilastoihin ja Yhdysvaltojen vientitilastoihin perustuvan karkea arvion perusteella puolustustarvikkeiden tuonnin (pl. välituotteet) osuus suhteessa kaikkiin puolustusmenoihin on pysynyt Euroopan unionissa viime vuosina melko vakaana (kuvio 4).[20] Suhteessa puolustusmenoihin kokonaisuutena tuonnin osuus näyttää olevan melko maltillinen, reilun 10–15 prosentin luokkaa. Tätä selittää henkilöstökulujen suuri osuus puolustusmenoista. Sen sijaan kaikista puolustustarvikkeiden hankinnoista tuonti on viime vuosina ollut reilut 30 %, mutta vuosina 2017–2018 jopa yli 50 %. Koko kansantalouden kannalta puolustustarvikkeiden tuonti ei ole ollut kovin suurta vaan pysynyt 0,10–0,15 prosentissa suhteessa kokonaistuotantoon. Tuontitilastojen perusteella tehty karkea arvio tukeekin maltillisempia arvioita puolustustarvikkeiden tuonnista suhteessa kokonaistuotantoon.

EDAn (2024) alustavien tilastojen mukaan investointien ja T&K:n osuus puolustusmenoista on jonkin verran viime vuosina kasvanut. Puolustusmenot siis saattavat olla kohdentumassa enemmän kasvua tukeviin investointeihin. Puolustusinvestointien osuus kaikista

puolustusmenoista olisi kasvamassa yli 30 prosenttiin, ja T&K:n määrä kasvoi vuonna 2024 noin 18 %. Samoin IISS arvioi, että eurooppalaisten NATO-maiden puolustuksen laitehankintojen ja T&K:n keskimääräinen osuus kokonaismenoista olisi kasvanut vuodesta 2014 viime vuoteen mennessä 15 prosentista 32 prosenttiin, ja kasvu olisi ollut erityisen vahvaa vuoden 2022 jälkeen. Samalla aikavälillä IISS:n arvion mukaan puolustusbudjetista henkilöstöön käytettävien varojen osuus olisi supistunut 60 prosentista 40 prosenttiin kokonaismenoista. Sittenkin T&K-menot ovat kasvaneet huomattavasti hitaammin kuin esimerkiksi laitehankinnat, ja niiden osuus puolustusmenoista on edelleen huomattavasti pienempi kuin Yhdysvalloissa.

Puolustusmenojen lisäyksestä syntyvien läikkymisvaikutusten syntyminen olisi todennäköisempää, jos menorakenne olisi enemmän investointivaltainen, kuten Yhdysvalloissa. Myös pitkäkestoinen puolustusmenojen lisäys kasvattaisi tätä todennäköisyyttä, sillä monimutkaisten puolustusteollisuuden tuotteiden kehittäminen kestää tyypillisesti kauemmin kuin tavanomaisen puolustusteollisuuden tuotannon kasvattaminen.[21]

ⓘ Puolustusmenojen lisäys voi kasvattaa teollisuustuotantoa

Puolustushankinnat voivat välittyä teollisuustuotantoon ja koko talouteen laaja-alaisesti – erityisesti, jos hankintojen kotimaisuusaste on korkea. Puolustusvälinehankinnat lisäävät tällöin tuotantoa ja välituotteiden kysyntää, mikä voi tuoda skaalaetuja mutta myös nostaa kustannuksia ja syrjäyttää muuta teollisuutta.[22] Tässä kehikossa arvioidaan, miten ja mille aloille puolustusmenojen lisääntyminen välittyy teollisuustuotannossa.

Eri arvioiden mukaan EU:n puolustusvälineteollisuuden liikevaihto olisi noin 110–140 mrd. euroa ja se työllistäisi noin puoli miljoonaa eurooppalaista (ASD 2024; Draghi 2024; Euroopan komissio 2024b). Tällä hetkellä Euroopan puolustusyhtiöillä on vahvuuksia esimerkiksi ajoneuvojen, laivanrakennusteknologian sekä helikoptereiden ja kuljetuskoneiden valmistuksessa (Draghi 2024). Varsinaisten puolustusvälineiden lisäksi valmistetaan erilaisia kaksoiskäyttötuotteita, joita käytetään esimerkiksi tiedusteluun, navigointiin ja mittaamiseen.

Puolustusteollisuuden kokoa, sen kansantaloudellista merkitystä ja puolustushankintojen välittymistä talouteen on kuitenkin kokonaisuudessaan vaikea arvioida, sillä puolustusteollisuutta ei tilastoida erikseen toimialana eikä sen tuotteita luokitella omiin

tuote-eriin. Yksittäinen tuote-erä voi siis sisältää sekä siviili- että sotilaskäyttöön tarkoitettuja hyödykkeitä. Puolustusmenot myös välittyvät talouteen pitkällä viipeellä. Burilkov ym. (2025) arvioivat, että kaluston toimitusaika hankintapäätöksestä on noin kolme vuotta.

Puolustushankintojen lisääntyminen – sekä puolustusmenojen rakenteellisen kasvun että Ukrainalle toimitetun ase-avun vuoksi – näkyy kuitenkin jo tietyissä talouden indikaattoreissa. Ensinnäkin julkisesti noteerattujen eurooppalaisten puolustusalan yritysten markkina-arvo on kasvanut vuoden 2022 jälkeen huomattavasti nopeammin kuin kaikkien noteerattujen teollisuusyritysten (kuvio 5).[23] Useat puolustusalan yritykset ovat valtio-omisteisia, mutta todennäköisesti julkisesti noteerattujen yritysten hyvä markkinatilanne heijastelee myös laajemmin puolustusteollisuuden tilannetta. Tammikuusta 2022, eli ennen Venäjän laajamittaisen hyökkäyksen alkamista Ukrainaan, puolustusalan yhtiöiden markkina-arvo on noin kolminkertaistunut, kun koko teollisuudessa se on kasvanut vajaat 70 %. Markkinoiden hinnoittelun perusteella siis odotukset puolustussektorin tuotannosta ja voitoista ovat kasvaneet huomattavasti enemmän kuin muussa teollisuudessa.

Toiseksi puolustusvälineiden tuotannon kasvuun viittaa se, että sellaisten tuote-erien valmistus, jotka todennäköisimmin sisältävät paljon puolustustuotteita (kuvio 6), on kasvanut koko teollisuustuotantoa nopeammin. Näistä ilmeisin erä on aseiden ja ammusten tuotanto, joka on euroalueella kasvanut vuoden 2022 jälkeen yli 50 %. Myös sotilas- ja siviilikäyttöön tarkoitettujen muiden kulkuneuvojen valmistus – toinen relevantti tuote-erä – on lisääntynyt vuoden 2022 alusta nopeasti. Erään kuuluvat mm. taisteluajoneuvot, laivat ja lentokoneet.[24]

Kuinka laaja-alaisesti puolustusalan tuotannon kasvu välittyy teollisuustuotannon eri toimialoille? Yksi tapa arvioida välittymistä on hyödyntää yllä kuvattua (kuvio 5) puolustusteollisuuden markkina-arvon vaihtelua. Kun puolustusteollisuuden markkina-arvo nousee suhteessa enemmän kuin koko teollisuudessa, puolustusyritysten näkymät paranevat suhteessa enemmän.[25] Ekonometrisin menetelmin voidaan edelleen estimoida, miten puolustusteollisuuden näkymien paraneminen on tähän saakka vaikuttanut eri hyödykkeiden tuotantoon.[26]

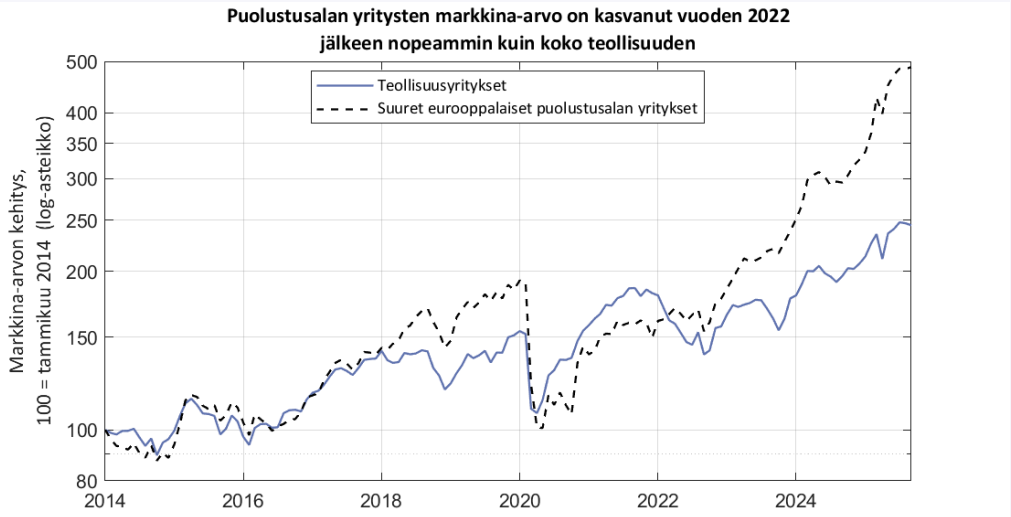
Tässä tehtävällä estimoinnilla on tarkoitus arvioida, kuinka laaja-alaisesti puolustustuotteiden kysynnän kasvu välittyy teollisuustuotantoon. Käytetty empiirinen

menetelmä mittaa sellaisia vaikutuksia, jotka johtuvat yleisesti ottaen tekijöistä, minkä vuoksi puolustusteollisuuden tuotot ovat poikenneet muista teollisuusosakkeista. Tämä on voinut johtua esimerkiksi puolustustuotteiden viennin kasvusta, markkina-aseman kohenemisesta tai toisaalta kotimaisen puolustushankintojen kysynnän kasvusta. Nyt tehtävien pysyvien menolisäysten vaikutukset voivat jossain määrin poiketa menneestä kehityksestä.

Kuvio 7 esittää empiirisellä mallilla lasketun teollisuuden eri hyödyke-erien tuotannon muutoksen kahden vuoden jälkeen siitä, kun puolustusteollisuusyritysten tuotot ovat yllättäen kasvaneet 10 % muita teollisuusosakkeita voimakkaammin. Puolustusteollisuuden markkina-arvon kasvu on yhteydessä volyymin kasvuun usean hyödykkeen valmistuksessa. Yhteys on selvästi vahvin aseiden ja ammusten tuotannossa, joka kasvaa kahden vuoden aikana yli 3 %. Sen sijaan teollisuustuotanto kokonaisuutena kasvaa vain vähän.[27] Toisaalta koneiden ja laitteiden, muiden kulkuneuvojen ja tehdasvalmisteiden sekä elektroniikkatuotteiden tuotanto kasvaa tilastollisesti merkitsevästi. Useissa teollisuustuotteissa, kuten kemikaaleissa, perusmetalleissa ja sähkölaitteissa, vaikutus on kuitenkin lähellä nollaa.

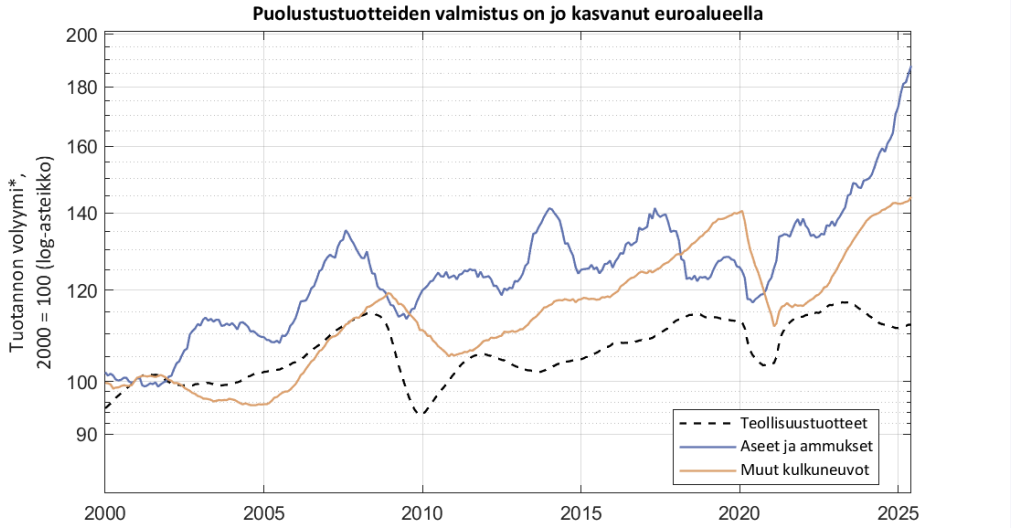
Historiallisen kehityksen perusteella puolustusalan näkymien paranemisella voi olla välillisiä vaikutuksia teollisuustuotannon eri toimialoihin, erityisesti muuhun kuin perusteollisuuteen. Jos puolustushankintojen kotimaisuusastetta onnistutaan kasvattamaan, puolustustarvikkeiden kysynnän kasvu voisi jatkossa levitä nyt estimoituja vaikutuksia laajemmin eri toimialoille.

Kuvio 5.

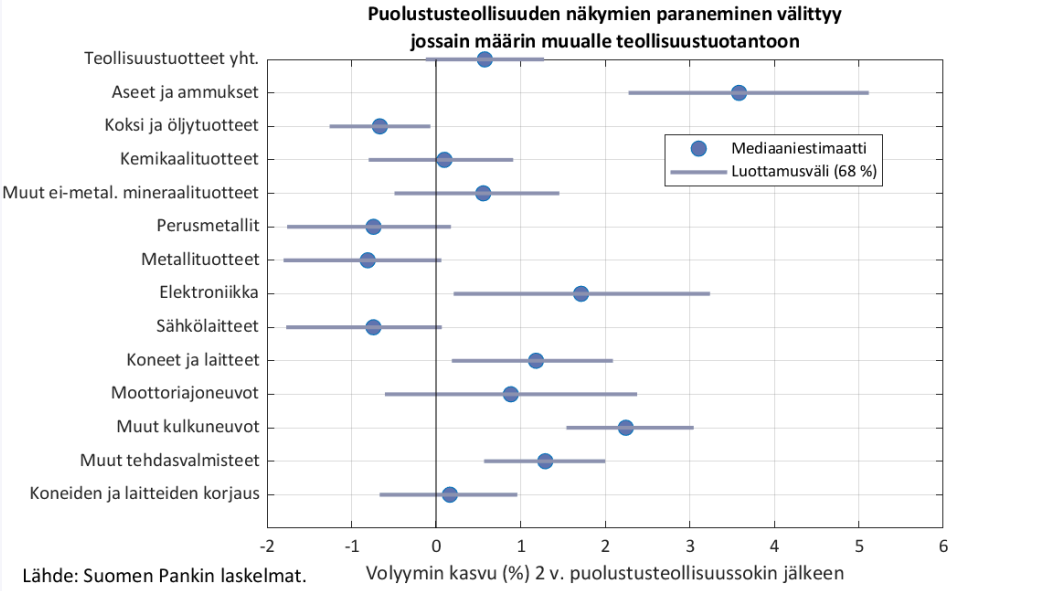
Lähteet: Macrobond, STOXX ja Suomen Pankin laskelmat.
*Liukuva 12 kuukauden keskiarvo.

Kuvio 6.

Lähteet: Eurostat ja Suomen Pankin laskelmat.
*Liukuva 12 kuukauden keskiarvo.

Kuvio 7.

Kokonaistaloudelliset vaikutukset riippuvat menojen kohdentumisesta

Yksi tapa mitata puolustusmenojen lisäyksen kokonaistaloudellisia vaikutuksia on olettaa niiden vaikutukset samankaltaisiksi muiden julkisten menojen kanssa ja arvioida julkisten menojen vaikutuksia yleisen tasapainon mallin avulla. Seuraavassa tehdään tällainen laskelma IMF:n kehittämällä globaalilla kokonaistaloudellisella (GIMF) mallilla (Kumhof ym. 2010). Mallissa menojen vaikutukset eroavat riippuen siitä, ovatko ne julkista kulutusta vai tuotantokapasiteettia kasvattavia investointeja. Hankintojen kotimaisuusasteen on laskelmissa oletettu olevan samansuuruista muiden julkisen sektorin hankintojen kanssa, mutta kuten yllä on keskusteltu, myös hankintojen kotimaisuusasteella on merkitystä talousvaikutuksien suuruuteen.[28]

Julkinen kulutus vaikuttaa talouteen pääasiassa lyhyellä aikavälillä lisäämällä kokonaiskysyntää, kun taas investoinnit voivat parantaa tuottavuutta ja talouden kasvupotentiaalia pitkällä aikavälillä. Puolustusmenot sisältävät yleensä sekä kulutus- että investointielementtejä.

Puolustusmenojen lisäyksien tarkkaa kohdentumista kulutuksellisiin eriin tai vaihtoehtoisesti tulevaisuuden tuotantoa lisääviin investointeihin ei ole tiedossa. Kuten yllä on todettu, paljon riippuu myös eurooppalaisen teollisuuden kyvystä innovoida uusia teknologioita kasvaneen kysynnän vuoksi. Edellä arvioitiin, että euroalueen tähänastisista puolustusmenoista on kohdistunut noin 70 % enemmän kulutuksellisiin kuin investointien tyyppisiin menoeriin. Uusien

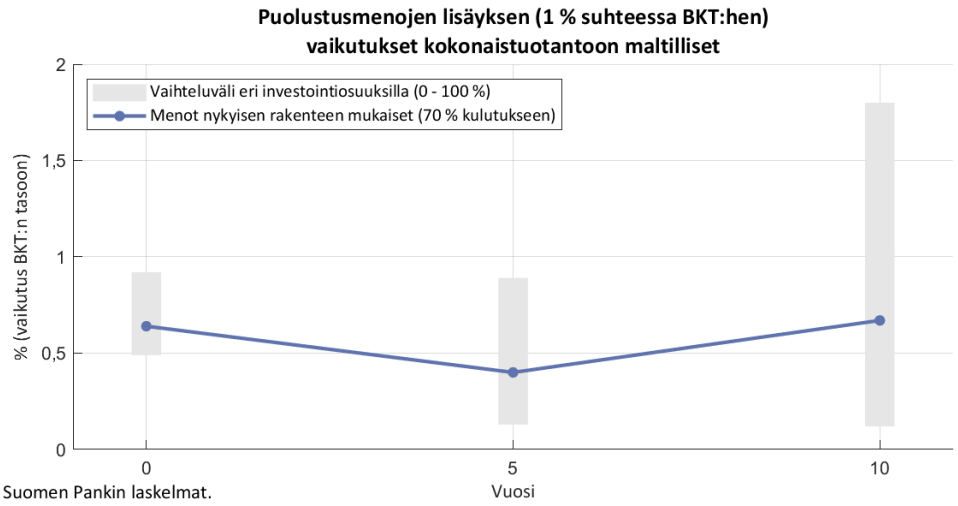
menolisäyksien rakenne voi kuitenkin jatkossa poiketa tästä, ja ne voivatkin kohdistua enemmän uusiin teknologioihin ja investointeja tukeviin eriin. Tällaisesta kehityksestä löytää viitteitä mm. IISS (2024) selvityksessään.

Mallisimulaation perusura tarkastelee tilannetta, jossa menoista kohdistuu tähän asti havaitun rakenteen mukaisesti 70 % kulutukselliseen ja 30 % investoinnilliseen toimintaan. Tämän lisäksi perusuran ympärille lasketaan investointiosuuden merkitystä havainnollistava vaihteluväli. Siinä puolustusmenojen investointiosuus vaihtelee kahden ääritapauksen välillä. Ensimmäisessä ääriesimerkissä kaikki lisämenot kohdistuvat julkiseen pääomaan ja siten edesauttavat tuotantopotentiaalin kasvattamista. Toisessa esimerkissä taas puolustusmenojen kasvu lisää ainoastaan julkista kulutusta. Käytännössä on epätodennäköistä, että puolustusmenojen kasvu sisältäisi ainoastaan investointeja tai kulutusta. Eri muuttujille saatava vaihteluväli ei myöskään ota kantaa siihen, kuinka todennäköisiä eri tapaukset ovat.

Laskelmissa tarkastellaan puolustusmenojen kasvun vaikutuksia tilanteessa, jossa menot kasvavat pysyvästi yhdellä prosentilla suhteessa BKT:hen. Tämä vastaa melko hyvin arvioita mm. Saksan jo päätettyjen menonlisäysten suuruudesta. Toisaalta Naton uusien tavoitteiden mukaiset menolisäykset tarkoittaisivat tässä esitettyä suurempaa menolisäystä seuraavien kymmenen vuoden aikana.[29] Laskelmissa menojen lisäys rahoitetaan kasvattamalla julkista velkaa. Jos menolisäykset toteutetaan osin tai kokonaan sopeuttamalla julkista taloutta, BKT-vaikutukset jäävät nyt esitettäviä pienemmiksi.

Kysynnän kasvu nostaa kokonaistuotannon tasoa selvästi ja välittömästi (kuvio 8). Välittömät ensimmäisen vuoden kasvuvaikutukset asettuvat 0,5–0,9 prosenttiin, ja pitkällä (10 vuoden) aikavälillä pysyvän menolisäyksen vaikutus kokonaistuotantoon olisi 0,1–1,8 %. Jos menolisäyksestä kohdistuisi havaitun puolustusmenojen rakenteen kaltaisesti 70 % kulutukseen, tuotantovaikutukset verrattuna tilanteeseen, jossa menolisäyksiä ei olisi tehty, olisivat lyhyellä aikavälillä 0,6 % ja pitkällä aikavälillä noin 0,7 % (vaikutus BKT:n tasoon).

Kuvio 8.

Lähde: Suomen Pankin laskelmat.

Menolisäyksien kohdistuessa enemmän investointeihin vaikutukset kokonaistuotantoon ovat pidempikestoisia ja myös niiden välitön vaikutus on suurempi (kuvio 8). Ero tulee vaikutuksesta yksityiseen kysyntään: tuotantoa tukevat investoinnit lisäävät pitkällä aikavälillä koko talouden tuotantopotentiaalia, kotitalouksien kulutusmahdollisuuksia ja kiihdyttävät siten myös yksityisiä investointeja. Pysyvillä menolisäyksillä pystyttäisiin tässä tapauksessa saavuttamaan talouden aktiviteettia lisääviä vaikutuksia.

Julkisten menojen vaikutuksia kokonaistuotantoon voidaan tarkastella paitsi tasovaikutuksen avulla, myös arvioimalla niin sanottua kumulatiivista finanssipoliittista kerrointa.[30] Kumulatiivinen kerroin kuvaa, kuinka paljon kokonaistuotanto kasvaa yhteensä ajan kuluessa suhteessa julkisiin menolisäyksiin – eli kuinka monta euroa kokonaistuotanto lisääntyy kutakin käytettyä euroa kohden. Laskelmiemme kymmenen vuoden kumulatiiviset kertoimet ovat hyvin linjassa sekä viimeaikaisten euroaluetta koskevien vaikutusarvioiden että aiemmin esitellyn tutkimuskirjallisuuden kanssa.[31] Julkisten investointien kerroin on laskelmissamme noin yksi, eli jokainen investointeihin käytetty euro kasvattaa kokonaistuotantoa noin eurolla kymmenen vuoden aikana. Sen sijaan julkista kulutusta muistuttavien puolustusmenojen kerroin on selvästi pienempi, noin 0,2.[32]

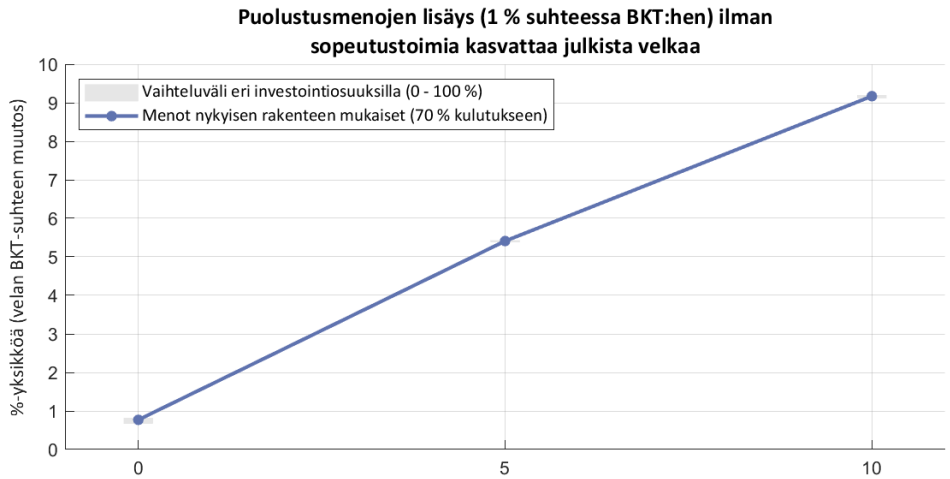
Mallilaskelman mukaan menolisäyksien inflaatiovaikutus on maltillinen mutta pitkäkestoinen. Rahapolitiikka näin ollen kiristyy, kun keskuspankki nostaa lyhyitä korkoja vastauksena kiihtyneeseen inflaatioon. Niin inflaation kiihtymisen kuin korkojen nousun vaikutukset jäävät kuitenkin muutaman prosenttiyksikön kymmenykseen. Toisin kuin esitetyssä laskelmassa, akateeminen tutkimus (Ilzetzki 2025) on havainnut Korean ja Vietnamin sotien aiheuttamien menolisäysten kiihdyttäneen inflaatiota selvästi. Näissä sotatilanteissa menot kasvoivat kuitenkin

huomattavasti enemmän kuin puolustusmenot ovat lisääntymässä nykytilanteessa. Sodan vaikutukset ovat moninaisia – ne voivat aiheuttaa hintapaineita esimerkiksi hamstrauksen takia.

Puolustusmenot lisäävät painetta julkiselle velkaantumiselle

Pitkäaikainen puolustusmenojen kasvu lisää euroalueen julkista velkaantumista. Vaikka puolustusmenojen kasvu kohdentuisi julkisiin investointeihin, velkatasot nousisivat simulaatioissamme 10 vuoden aikana noin 9 prosenttiyksikköä (kuvio 9).

Kuvio 9.

Lähde: Suomen Pankin laskelmat.

Niin ikään historiallinen kokemus Yhdysvalloista osoittaa, että pitkäkestoiset puolustusmenojen lisäykset ovat johtaneet merkittävään julkisen velan kasvuun. Hall ja Sargent (2020) analysoivat kahdeksan Yhdysvaltojen käymän sodan rahoitusta ja osoittavat, että vaikka osa menoista katettiin veronkorotuksilla, merkittävä osa rahoituksesta toteutettiin velalla ja rahan määrän kasvattamisella. Esimerkiksi Vietnamin sodan aikana verot kattoivat noin 41 % menojen lisäyksestä, kun taas lisävelka ja nopeampi inflaatio kattoivat loput.[33]

Euroopan unionin neuvosto on hyväksynyt Venäjän hyökkäyssodan aiheuttaman poikkeusolon takia 1,5 prosenttiyksikön vuotuisen poikkeaman julkisiin alijäämiin seuraavaksi neljäksi vuodeksi. Kasvu- ja vakaussopimukseen liitetty joustavuus riittääkin kattamaan kasvaneet puolustusmenot seuraavaksi neljäksi vuodeksi.

Kasvanut velkaantuminen luo kuitenkin paineita julkiselle taloudelle pidemmällä aikavälillä. Puolustusmenojen lisäämisen tarve on todennäköisesti pitkäaikaisempaa kuin neljä vuotta, ja lisäksi ne kasvattavat velkaa yli kasvu- ja vakaussopimuksen 60 prosentin tason. Pidemmällä aikavälillä taloudet kohtaavat siis suuremmat sopeutustarpeet.

Finanssipolitiikan sopeutuksen lisäksi julkisen talouden menopaineita voisi osittain hillitä, jos puolustusmenojen kasvu tukisi yksityisen sektorin innovointitoimintaa. Nämä vaikutukset näyttävät kuitenkin syntyvän hyvin hitaasti, mahdollisesti jopa yli 10 vuoden viiveellä, ja ne edellyttäisivät todennäköisesti puolustusmenojen voimakasta ja pitkäaikaista kasvattamista, jotta tuotannollinen kapasiteetti ehtisi vastamaan kasvaneeseen kysyntään.[34]

Kansallisissa budjeteissa on syytä varautua kasvaneisiin menopaineisiin, sillä positiivisten vaikutusten toteutuminen on epävarmaa ja puolustusmenoja joudutaan nykytiedoin kasvattamaan pitkään, ennen kaikkea turvallisuustilanteen kohentamiseksi. Puolustushankintoja on ehdotettu tuettavan eurooppalaisella puolustusmekanismilla (EDM, European Defence Mechanism), mikä voisi tehostaa puolustuksen yhteishankintoja ja vähentää ainakin väliaikaisesti yksittäisen jäsenmaan menojen kasvupainetta asehankintoihin (Zettelmeyer 2024). EDM-tyyppinen järjestelmä ei kuitenkaan poista puolustusmenojen tuomaa painetta julkistalouteen.

Lähteet

Antolin-Diaz, J. ja Surico, P. (2025) The Long-Run Effects of Government Spending. *American Economic Review,* 115 (7), 2376–2413.

Antonova, A., Luetticke, R. ja Müller, G. (2025) The Military Multiplier. CEPR Discussion Paper nro. 20220, CEPR Press. Keskustelualoite.

ASD (2024) Aerospace, Security and Defence Industries Association of Europe: Facts & Figures.

Auerbach, A. J. ja Gorodnichenko, Y. (2012) Measuring the Output Responses to Fiscal Policy. *American Economic Journal: Economic Policy* 4 (2), 1–27.

Ben Zeev, N. ja Pappa, E. (2017) Chronicle of a war foretold: The macroeconomic effects of anticipated defence spending shocks. *The Economic Journal,* 127(603), 1568–1597.

Burilkov, A., Bushnell, K., Mejino-López, J., Morgan, T. ja Wolf, G. B. (2025) Fit for war by 2030? European rearmament efforts vis-à-vis Russia. Kiel Report No. 3 (2025), Kiel Institute for the World Economy.

Draghi, M. (2024) The future of European competitiveness, In depth analysis and recommendations.

European Defence Agency (2024) Defence data 2023–2024. European Defence Agency.

Euroopan komissio (2024a) A new European Defence Industrial Strategy. Achieving EU readiness through a responsive and resilient European Defence Industry, joint communication to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regioins.

Euroopan komissio (2024b) European Monitor of Industrial Ecosystems, Aerospace and Defence. Aerospace and Defence | European Monitor of Industrial Ecosystems (viitattu 8.9.2025).

Euroopan komissio (2025) The economic impact of higher defence spending. Special Issues, Spring Forecast 2025.

Fisher, J. D. M. ja Peters, R. (2010) Using stock returns to identify government spending shocks. *Economic Journal*, 120(544), 414–436.

Fornaro, L. (2024) Fiscal Stimulus with Supply Constraints. BSE Working Paper 1458.

Ghassibe, M. ja Zanetti, F. (2022) State Dependence of Fiscal Multipliers: The Source of Fluctuations Matters. *Journal of Monetary Economics* 132: 1–23.

Gross, Daniel P., ja Sampat, Bhaven N. (2023) America, Jump-Started: World War II R&D and the Takeoff of the US Innovation System. *American Economic Review* 113 (12): 3323–56.

Hall, G. J. ja Sargent, T. J. (2020) Debt and Taxes in Eight U.S. Wars and Two Insurrections. NBER Working Paper 27115.

International Institute for Strategic Studies (2024) Building Defence Capacity in Europe: An Assessment. November 2024.

Ilzetzki, E. (2024) Learning by Necessity: Government Demand, Capacity Constraints, and Productivity Growth. *American Economic Review* 114 (8), 2436–71

Ilzetzki, E. (2025) Guns and Growth: The Economic Consequences of Defense Buildups. Kiel Report No. 2 / February 2025, Kiel Institute for the World Economy.

Ilzetzki, Ethan, Mendoza, Enrique G. ja Végh, Carlos A. (2013) How big (small?) are fiscal multipliers? *Journal of Monetary Economics* 60(2), 239–254.

Jo, Y. J. ja Zubairy, S. (2025) State-Dependent Government Spending Multipliers: Downward Nominal Wage Rigidity and Sources of Business Cycle Fluctuations. *American Economic Journal: Macroeconomics* 17 (1): 379–413.

Kilponen, J., Pisani, M., Schmidt, S., Corbo, V., Hledik, T., Hollmayr, J., Hurtado, S., Júlio, P., Kulikov,

D., Lemoine, M., Lozej, M., Lundvall, H., Maria, J. R., Micallef, B., Papageorgiou, D., Rysanek, J., Sideris, D., Thomas, C. ja de Walque, G. (2019) Comparing fiscal multipliers across models in Europe. *International Journal of Central Banking*.

Kumhof, M., Laxton, D., Muir, D. ja Mursula, S. (2010) The Global Integrated Monetary and Fiscal Model (GIMF) – Theoretical Structure. IMF Working Paper 10/34.

Mejino-López, J. ja Wolff, G. B. (2024a) A European defence industrial strategy in a hostile world. Bruegel Policy Brief, 29/2024.

Mejino-López, J ja Wolff, G. B. (2024b). *What role do imports play in European defence?* Bruegel Analysis 4.7.2024.

Moretti, E., Steinwender, C. ja Van Reenen, J. (2025) The Intellectual Spoils of War? Defense R&D, Productivity, and International Spillovers. *The Review of Economics and Statistics*, 107 (1): 14–27.

Ramey, V. ja A. (2011) Identifying Government Spending Shocks: It's all in the Timing, *The Quarterly Journal of Economics*, 126 (1), February 2011, 1–50.

Ramey, V.A. (2016) Macroeconomic Shocks and Their Propagation, teoksessa J. B. Taylor ja H. Uhlig (toim.), *Handbook of Macroeconomics* 1(2), pp- 71–162, Elsevier.

Ramey, V. ja A. ja Zubairy, S. (2018) Government Spending Multipliers in Good Times and in Bad: Evidence from US Historical Data. *Journal of Political Economy* 126 (2), 850–899.

Ramey, V. A. (2019) Ten Years After the Financial Crisis: What Have We Learned from the Renaissance in Fiscal Research*? Journal of Economic Perspectives*, 33 (2), 89–114.

Sariola, M., Kivistö, J., Pönkä, H. ja Jalasjoki, P. (2025) Miten puolustusmenojen lisäys vaikuttaisi Suomen talouskasvuun? Euro & talous, analyysi 10.6.2025.

Wolff G. B., Burilkov, A., Bushnell, K., Kharitonov, I., Mejino-Lopez, J. ja Morgan T. (2025) Kiel Military Procurement Tracker. https://www.ifw-kiel.de/publications/kiel-military-procurement-tracker-33232/ (viitattu 3.7.2025).

Zettelmeyer, J. (2025) How can Europe accelerate its rearmament without breaking the bank? Bruegel Newsletter, 22.4.2025.

Viitteet

1. Esimerkiksi liian tarkasti noudatetut prosenttia suhteessa BKT:hen -tavoitteet eivät välttämättä ole optimaalisia, sillä hankinnat eivät ajoitu turvallisuustarpeiden mukaan ja ↑

ovat myös luonteeltaan myötäsyklisiä eli suhdannevaihteluita lisääviä. Ks. myös Ilzetzki, E. (2025).

2. Puolustusmenoihin lasketaan maanpuolustuksen suorat kulut mutta ei esimerkiksi asevelvollisuuden välillisiä kustannuksia. Kaikissa suurissa euromaissa asevelvollisuusarmeijoista luovuttiin kylmän sodan jälkeen, Ranskassa ja Espanjassa vuonna 2001, Italiassa 2005 sekä Saksassa 2011. Asevelvollisuuden poistaminen ja palkka-armeijaan siirtyminen eivät kuitenkaan näytä tilastojen mukaan kasvattaneen puolustusmenojen BKT-osuutta. ↑
3. Muista euroalueen suurista jäsenmaista poiketen Ranskassa puolustusmenojen osuus on pysynyt noin 2 prosentissa 2000-luvun alusta lähtien. ↑
4. Rahamääräisiä vertailuja tehtäessä on kuitenkin huomioitava, että Aasiassa ja muissa nousevissa talouksissa samalla rahapanostuksella voidaan tehdä alhaisemman hintatason takia enemmän puolustustarvikehankintoja kuin kehittyneissä talouksissa. ↑
5. Esimerkiksi Münchenin turvallisuuskonferenssin vuoden 2017 raportissa mainitaan, että Euroopassa on 178 erilaista puolustusjärjestelmää, kun samaan aikaan Yhdysvalloissa on vain 30. Draghin (2024) raportin mukaan Euroopassa on käytössä 12 erilaista panssarivaunua, kun Yhdysvalloissa malleja on yksi. Vaikka puolustusjärjestelmien erilaisuudella voi olla hyviäkin ominaisuuksia, kuten riskinjakoa eri järjestelmien välillä, yhtenäisempien järjestelmien on nähty edistävän erilaisia skaalaetuja tuotannossa ja operatiivisessa käytössä. Ks. esim. Mejino-López ja Wolf (2024a). ↑
6. Saksan perustuslakiin kirjoitettua velkajarrua muutettiin ensi kerran vuonna 2022, kun liittopäivät hyväksyivät 100 mrd. euron tilapäisen puolustusrahaston. Kun rahasto on käytetty loppuun (arviolta vuoteen 2027 mennessä), tulevat sitä kautta katetut menot jälleen budjettipolitiikan piiriin. Velkajarrua muutettiin uudelleen keväällä 2025, jolloin velkajarrun ulkopuolelle voitiin sulkea myös budjetista rahoitettavat puolustusmenot siltä osin kuin ne ovat yli 1 prosentin suhteessa BKT:hen. Ensimmäinen prosentti suhteessa BKT:hen rahoitetaan siis budjetista ilman lisävelkaa ja sen ylittävä osuus velalla ilman, että se rikkoisi velkajarrua. Näin pyritään pitämään kiinni velkajarrun perusperiaatteesta samalla kun turvataan puolustusmenojen pitkäjänteinen kasvattaminen. Vuoden 2025 uudistus tuo (vuoden 2022 uudistuksen lisäksi) puolustukseen kumulatiivisesti noin 400 mrd. lisäeuroa 2030-luvun puoliväliin mennessä. ↑
7. Kumulatiivinen kerroin kuvaa tuotannon kumulatiivista lisäystä (nykyarvoon laskettuna) suhteessa menojen kumulatiiviseen lisäykseen annetulla ajanjaksolla. Kumulatiivinen kerroin siis huomioi dynamiikan ja lisäksi sen avulla voidaan helposti yhteismitallistaa eri tutkimuksissa estimoituja finanssipolitiikan vaikutuksia. Ks. tarkemmin Ramey (2016). ↑
8. Taantuman tyypillä voi myös olla merkitystä (Jo ja Zubairy 2025): kertoimet ovat suurempia syvissä taantumissa ja sellaisissa laskusuhdanteissa, joissa inflaatio on hidasta. Myös sillä on merkitystä, onko taantuma seurausta kysyntä- vai tarjontasokeista ja mitä politiikkatoimea käytetään (Ghassibe ja Zanetti 2022). Nollakorkorajalla rahapolitiikan reaktio on alhaisten korkojen takia tavanomaista vaimeampi. ↑
9. Ks. esim. Fornaro (2024), jonka mukaan tärkeää kerroinvaikutusten syntymiseksi on menojen pysyväisluonteinen lisäys. Ilzetzki (2024) korostaa suurten menolisäysten epälineaarista vaikutusta. Kilposen ym. (2013) eri rakenteellisista malleista johdettujen ↑

tulosten mukaan lyhyen aikavälin finanssipolitiikan kerroin voi olla yhtä suurempi, jos korot ovat niiden alarajalla ja jos finanssipolitiikkaa muutetaan koko valuutta-alueella. Niin ikään finanssipolitiikan lyhyen aikavälin kerroin pienenee, jos kasvavat menot johtavat korkeampiin veroihin tulevaisuudessa.

10. Ilzetzkin ym. (2013) tutkimuksen mukaan Yhdysvallat on jossain määrin edustava tapaus kerroinvaikutusten arvioinnissa kehittyneissä talouksissa; kerroinvaikutukset nousevissa talouksissa vaikuttavat sen sijaan olevan selvästi tätä pienempiä. ↑
11. Esimerkiksi Morettin ym. (2025) mukaan 1 prosenttiyksikön lisäys puolustusmenojen T&K-osuudessa (per arvonlisäys) on lisännyt Yhdysvalloissa kokonaistuottavuuden vuotuista kasvua n. 0,08 prosenttiyksiköllä ja kokonaistuottavuutta yhteensä noin 8,3 prosentilla. Tuottavuusvaikutuksista ja sota-ajan T&K-investointien vaikutuksesta ks. myös Gross ja Sampat (2023) ja Ilzetzkin (2025) kokooma-artikkeli. ↑
12. Julkisten menojen yksityistä T&K:ta kiihdyttävä vaikutus voi Ilzetzkin (2024) mukaan johtua tuotannon rajoitteista. Yhdysvaltojen toisen maailmansodan aikaiseen lentokonetuotantoon perustuvien havaintojen mukaan yritykset pyrkivät tuottavuusparannuksiin sellaisten hyödykkeiden tuotannossa, joissa on kapasiteettirajoitteita kasvaneen julkisen kysynnän vuoksi. ↑
13. Tätä päätelmää tukevat myös Fornaron (2024) ja Ilzetzkin (2024) analyysit. ↑
14. Lisäksi Korean sodan aikaan maailma oli ylipäätänsä toipumassa toisesta maailmansodasta, ja talouskasvu oli nopeaa Korean sodasta riippumatta. Ks. esim. Ramey ja Zubairy (2018) sodan vaikutuksista työn tarjontaan sekä T&K-vaikutuksista alaviitteet 11 ja 12. ↑
15. Esimerkiksi Draghin (2024) mukaan puolustukseen suunnatut T&K-menot olisivat Yhdysvalloissa 10-kertaiset EU:hun verrattuna, kun taas Euroopan komission (2025) mukaan puolustukseen suunnatut T&K-menot suhteessa BKT:hen olisivat Yhdysvalloissa noin 50 % suuremmat kuin EU:ssa. Yksi vertailua vaikeuttava tekijä on myös se, että T&K-henkilöstön palkkakuluja ei lasketa kaikissa tilastoissa T&K-menoksi. ↑
16. Koska puolustusmenotilastot päivittyvät hitaasti, tässä luvussa on käytetty vuosien 2022 ja 2023 tietoja. ↑
17. Esimerkiksi Sariolan ym. (2025) laskelmissa talouden kotimaisuuden asteella on merkittävä rooli siinä, miten puolustusmenot vaikuttavat talouteen. ↑
18. Korkean teknologian tuotteiden valmistaminen edellyttää edistyksellisten komponenttien käyttöä, ja ainakaan kaikkia näitä ei välttämättä ole kannattavaa tuottaa itse. Osa hankinnoista on siis kustannustehokkuuden tai puolustuskyvyn kannalta järkevämpää hankkia euroalueen ulkopuolelta. Puolustusvälinekauppoihin liittyy myös usein vastakauppoja ja teollista yhteistyötä, jolloin arvonlisää voi syntyä myös kotimaassa. ↑
19. IISS (The International Institute for Strategic Studies) puolestaan arvioi keräämänsä aineiston perusteella, että helmikuun 2022 jälkeen 52 % eurooppalaisten NATO-maiden asehankinnoista olisi peräisin eurooppalaisilta yrityksiltä. Saman arvion mukaan 34 % vastaavista puolustuksen hankinnoista olisi peräisin Yhdysvalloista. ↑
20. Arvio on laskettu euroalueen tankkien ja panssaroitujen ajoneuvojen, lentokoneiden, helikoptereiden, avaruusaluksien sekä aseiden ja ammusten tuonnista muualta kuin Yhdysvalloista, ja siihen on lisätty Yhdysvaltojen vientitilastoista puolustustarvikkeiden ↑

vienti euroalueelle. Puolustusmenojen suuruus ja puolustustarvikkeiden hankintojen osuus tästä perustuvat NATOn ja Eurostatin tilastoihin. Arvio ei siis sisällä välituotteiden ja valmistuksessa tarvittavien raaka-aineiden tuontia eikä hankintoihin toisaalta mahdollisesti liittyviä teollisen yhteistyön järjestelyjä.

21. Tähän viittaavat myös Antolin-Diazin ja Suricon (2025) Yhdysvalloille estimoimat tulokset, joissa positiiviset vaikutukset BKT:hen syntyvät voimakkaista ja pitkäkestoisista puolustusmenojen lisäyksistä. ↑

22. Kasvu puolustusteollisuudessa voi vaikuttaa palkkoihin ja kilpailukykyyn muilla aloilla. Toisaalta tulovirrat voivat vahvistaa taloutta kulutuksen ja investointien kautta, mikä tukisi teollisuustuotteiden kysyntää laaja-alaisemmin. ↑

23. Kuviossa esitettyyn indeksiin on laskettu eurooppalaiset puolustusalan suurimmat yhtiöt: Rolls-Royce, Rheinmetall, Leonardo, Bae Systems, Thales, Saab, Fincantieri, Safran, Kongsberg, Mtu Aero Engines. Airbus on jätetty pois indeksistä yhtiön ison siviili-ilmailuosuuden vuoksi. ↑

24. Muiden kulkuneuvojen tuoteluokkaan kuuluvat taisteluajoneuvot mutta myös veneet, laivat, veturit, ilma- ja avaruusalukset, jotka voivat olla tarkoitettuja joko siviili- tai sotilaskäyttöön. ↑

25. Erotusta markkina-arvojen kasvussa voidaan kutsua ylituotoksi. Ylituotto viittaa tässä puolustusteollisuuden markkina-arvon kehitykseen suhteessa koko teollisuuteen. Tarkastelu ei sisällä riskikorjausta, joten tuottoeroa ei ole suhteutettu toimialojen tai yritysten erilaiseen riskiprofiiliin. Kyse on siten bruttotuottojen vertailusta, ei riskikorjatusta suoriutumisesta. ↑

26. Toisin sanoen tällöin estimoidaan, miten puolustusteollisuuden sokit välittyvät eri muuttujiin. Puolustusteollisuuden sokki estimoidaan bayesiläisellä vektoriautoregressiivisellä (BVAR) mallilla euroalueen kuukausitason tilastoaineistoon vuosilta 1999–2025. Malliin sisällytetään seuraavat muuttujat: puolustusosakkeiden kumulatiivinen ylituotto, teollisuustuotanto yhteensä, aseiden ja ammusten tuotanto sekä jokainen tuote-erä erikseen. Mallin tulemia on syytä pitää enemmän korrelaatioita kuvaavina kuin kausaalivaikutuksia mittaavina. ↑

27. Vaikutus teollisuustuotantoon ei myöskään ole tilastollisesti merkitsevä. ↑

28. Ks. Sariola (2025). ↑

29. Koska vaikutusarviot ovat lähellä lineaarista, näiden tavoitteiden mukaisen menolisäyksen vaikutus olisi siis 1,5–3,0-kertainen tässä esitettyihin vaikutusarvioihin nähden riippuen menolisäyksen täsmällisestä määrästä. Menojen kasvu kuitenkin ajoittuisi usealle vuodelle. ↑

30. Finanssipolitiikan kertoimia lasketaan tutkimuskirjallisuudessa eri tavoin. Tässä käytetty kumulatiivinen kerroin laskee yli ajan kertyneen diskontatun kokonaistuotannon kasvun suhteessa yliajan käytettyyn diskontattuun menolisäykseen. Se kuvaa kertoimista parhaiten, kuinka paljon rahaa on käytetty puolustusmenoihin yli ajan ja kuinka paljon lisää kokonaistuotantoa saadaan. ↑

31. Ilzetzkin (2025) arvioissa finanssipolitiikan kerroin olisi karkeasti arvioiden 0,6–1,0 ja Euroopan komission (2025) laskelmissa 0,1–0,4. Komission arvioissa finanssipoliittista kerrointa pienentää menolisäyksen rahoittaminen veronkorotuksilla. ↑

32. Mallilaskelmien finanssipolitiikan välittömät, samana vuonna toteutuvat kerroinvaikutukset ovat investoinneille 0,9 ja julkiselle kulutukselle 0,5. ↑
33. Heidän mukaansa inflaatio toimii sodan jälkeen keinona alentaa velkasuhdetta, mutta samalla se heikentää reaalisia sijoitustuottoja ja luo epävarmuutta rahoitusmarkkinoille. ↑
34. Ks. esim. Fornaro (2024) ja Ilzetzki (2024). ↑

Asiasanat

euroalue, talouskasvu